

25 ביולי, 2010

לכבוד
מר יעקב נאמן
שר המשפטים
משרד המשפטים
רח' סלאח אל-דין 29
ירושלים
ובפקס: 02-6285438

לכבוד
עו"ד יהודה וינשטיין
היועץ המשפטי לממשלה
משרד המשפטים
רח' סלאח אל-דין 29
ירושלים
ובפקס: 02-6467001

שלום רב,

דחוף!

הנדון: התמיכה המסוכנת של ראשי המשטרה בשוטריהם שהורשע בגין הריגתו של אזרח ערבי מטווח אפס והניסיונות להצדיק מתן חנינה

הריני לפנות אליכם בנושא שבנדון ונבקשכם להורות על הפסקת תמיכת ראשי המשטרה בהפרות החוק המתבצעות על ידי שוטרים שהורשעו בדיון. כמו כן נבקשכם לדחות כל ניסיון להצדיק שימוש בכח קטלני של המשטרה כנגד האזרחים, על ידי מתן חנינה ופטור מאחריות פלילית, כדלקמן:

1. ביום 21.07.10 החמיר בית המשפט העליון בעונשו של השוטר שחר מזרחי, שהורשע על ידי בית המשפט המחוזי בחיפה בהריגתו של המנוח, מחמוד גנאיים, אזרח המדינה. בית המשפט העליון קבע, השוטר מזרחי ביצע ירי מכוון ובלתי חוקי לעבר המנוח. החמרת עונשו של השוטר נעשתה מתוך הכרה בערך קדושת חיי האדם והחשיבות לשלוח מסר לשוטרי המשטרה, כי אין הם מעל לחוק, כדלקמן:

"אנו רואים אף חשיבות רבה להבהיר, כי גם שוטרים העוסקים במלאכת אכיפת החוק, הנאלצים להתמודד עם מצבים קשים, כפופים להוראות החוק. על כן בבואם לאכוף את החוק עליהם לעשות כן תוך שימוש באמצעים שהחוק מעניק להם. כאמור בפרשה שלפנינו נקבע, כי המערער לא היה בסכנת חיים לא בהיבט האובייקטיבי ולא בהיבט הסובייקטיבי".

רע"פ 8133/09 מזרחי נ' מדינת ישראל (ניתן ביום 21.07.10)

2. שליחתו של השוטר מזרחי מאחורי סורג ובריה לתקופה של 30 חודשים התקבלה בקול זעקה ותערומת חסרי תקדים מצד בכירים בצמרת המשטרה, ארגונים למען זכויות השוטרים ובאופן יוצא דופן גם על ידי השר לביטחון פנים שהחל לדבריו, להוביל מהלך של חנינה לאותו שוטר. מפכ"ל המשטרה ציין, כי בכוונתו להקים צוות מיוחד בשיתוף מפקד המחוז הצפוני כדי לדון בהמשך הצעדים בעקבות גזר הדין לרבות תמיכה בבקשת החנינה. ארגון זכויות השוטרים הוציא לכלי התקשורת הודעה כתובה שבה ציין, בין היתר, כי "האויב המשותף שלנו הוא עבריינים, ולא שחר מזרחי". הנאמר לעיל הנו רק קצה המזלג ממפגן התמיכה בשוטר מזרחי, הביקורת על החלטת בית המשפט העליון והצהרות התמיכה הרבות מצד בכירים ברשויות אכיפת החוק.

3. במקביל למפגן הסולידאריות והתמיכה שגילו בכירי המשטרה והשר לביטחון פנים לא ניתן להצביע ולו על משפט אחד שיצא מפיהם המוקיע את מעשיו של מזרחי. כלום לא נאמר על חומרת המעשים שהוא ביצע ונמצא אשם בגינם; כלום לא נאמר על הצורך שהמשטרה תפיק הלקחים הדרושים בנוגע לשימוש החוזר ונשנה של שוטריה בנשק שלא כדין; וכלום לא נאמר על הצורך לכבד את חייהם וגופם של אזרחי ותשובי המדינה יהא מעמדם אשר יהא.

4. תחת חובתם של ראשי המשטרה והשר לביטחון פנים ללמוד את פסיקת בית המשפט העליון, להפיק לקחים ולהטמיע את המסרים שהחלטה מעבירה למען מיגור תופעת ירי לעבר אזרחים בכלל (וערבים בפרט) הם בחרו לצאת במפגן תמיכה בשוטר ובמשתמע אף במעשיו. הדברים שהושמעו עד כה על ידי ראשי המשטרה מעבירים מסר ברור לשוטרים, כי "הפרתכם לחוק הנה מוצדקת ונעמוד לצדכם בכל עת". ראשי מערכת אכיפת החוק מעודדים הלכה למעשה הפרתו של החוק ואף מבטיחים להיטיב עם כל שוטר שבעתיד יורשע באמצעות התגייסות עיוורת והמונית מקרב הבכירים ובעלי השפעה במערך המשטרה.

5. ודוק; את מעשיו של השוטר מזרחי ותגובתם של ראשי המשטרה יש לקרוא, להבין ולפרש בקונטקסט רחב יותר הקשור לשימוש המשטרה בנשק ובכח בלתי סביר כנגד אזרחי המדינה הערבים. כל ניסיון לבדד את המקרה עסקינן מקונטקסט זה הנו ניסיון כושל ומופרך. סוגיית אלימות המשטרה ויחסה העוין כלפי האוכלוסייה הערבית הנה סוגיה ידועה שהגיעה לשיאה במהלך אוקטובר 2000. סוגיה זו, עמדה במוקד חקירתה של ועדת החקירה הממלכתית שהוקמה בעקבות הריגתם של 13 אזרחים ערבים ע"י אנשי משטרה. אחת המסקנות החשובות אליהן הגיעו שלושת חברי ועדת אור, כי יש לעקור מן השורש את תפיסת המשטרה העוינת לאזרחים הערבים ואשר מושפעת מדעות שליליות, כדבריהם:

"לסוגיית הטיפול המשטרתי במגזר הערבי היבטים, אשר אינם תקציביים גרידא. חשוב להטמיע, בכל דרגי המשטרה, את חשיבותה של התנהלות שקולה ומתונה ביחסים עם המגזר הערבי. בתוך כך, חשוב לפעול על מנת לעקר תופעות של דעות שליליות שנתגלו, גם אצל קציני משטרה ותיקים ומוערכים, כלפי המגזר הערבי. המשטרה חייבת להטמיע בקרב שוטריה

את התובנה, כי הציבור הערבי אינו אויב
שלם, וכי אין לנהוג בו כאויב".

ראו: **מסקנות ועדת אור**, עמ' 768.

6. כמו בעניינו של השוטר מזרחי לעיל כך גם שבעניינם של 13 האזרחים הערבים שנהרגו כתוצאה מירי שוטרים, נקבע על ידי ועדת אור, כי לא היתה הצדקה כלשהי לירי שגרם למותם. הועדה קבעה, בין השאר, כי השימוש שנעשה בנשק על ידי השוטרים שגרם למותם ופציעתם של אזרחים, היה בניגוד לדין ובוודאי אינו מעוגן בהוראות הפתיחה באש. כמו כן נמצא על-ידי הועדה, כי באף אחד מהמקרים לא נוצרה סכנה ממשית שהצדיקה את הירי שגרם להרג האזרחים.

7. ואם עד לפרסום מסקנות ועדת אור לא זכתה סוגיית האלימות המשטרית נגד הערבים ליחס הראוי ולטיפול המערכתי היסודי על-ידי רשויות המדינה הרי בעקבות פרסום מסקנות הועדה, הצפייה הנה כי רשויות אכיפת החוק יפיקו את הלקחים הנדרשים וישקיעו מאמצים למיגור אותה תופעה. למרבה הדאבון, תמיכתם הבלתי מסויגת של ראשי המשטרה והשר לביטחון פנים בשוטר מזרחי והקריאה לפטור אותו מריצוי עונשו הן ההוכחה לכך, כי אנשי המשטרה נחושים בדעתם להמשיך לפעול באלימות יתרה תוך רמיסת החוק וזלזול בחיי האדם ובשם עקרון "אכיפת החוק" שהם בעצמם רמסו וריקנו מכל תוכן. ברור גם, כי מדובר בזלזול קשה בדברי ועדת חקירה ממלכתית ובממצאיה.

8. בהתחשב במספרם הרב של אירועי ההריגה שבוצעו על ידי שוטרים אף לאחר פרסום מסקנות אור, ובעובדה, כי טרם מוצה הדין עם כלל השוטרים מפירי החוק, מקרהו של השוטר מזרחי אמור היה ליצור, לפחות, מומנטום שבו תערוך המשטרה חשבון נפש אמיתי, הפקת לקחים ובחינה מחודשת של הדרכים שבהן ניתן להטמיע את המלצות ועדת אור על כל המשתמע מהן. לדאבונו הרב, תגובות ראשי המשטרה לרבות השר לביטחון פנים, שלחו מסר חמור לציבור בכלל ולשוטרים בפרט, לפיו שוטר שחטא והרג בנשקו אזרח באופן לא חוקי לא צריך לתת דין וחשבון על מעשיו, תהא חומרתם אשר תהיה.

9. תמיכתם הפומבית של ראשי המשטרה בשוטר מזרחי לא רק שעלולה לעודד הישנות מעשיו אלא גם מאותתת לכוונה להימנע בעתיד משיתוף פעולה עם רשויות החוק לגילוי עבירות אלימות שבוצעו על ידי שוטרים, וזאת מחשש להרשעה בדין.

10. זה המקום לציין, כי רק לפני כמה חודשים (מרץ, 2010) פרסם המשרד לביטחון הפנים מחקר בנוגע לעמדות אזרחי המדינה הערבים כלפי המשטרה. המחקר העלה, כי רוב הציבור הערבי סבור שהמשטרה מפלה אותו, עויינת, משתמשת בכוח מופרז ואינה הוגנת. קריאת דברי ראשי המשטרה מהימים האחרונים כתמיכה לשוטר שנמצא אשם בהריגתו של אזרח ערבי רק יעמיקו את חוסר האמון התהומי בין הערבים לבין רשויות המשטרה.

11. אנו סבורים, כי התעלמות מדברי התמיכה בשוטר שהורשע בדין על ידי ראשי מערכת אכיפת החוק טומנת בחובה מסוכנות רבה ועלולה לעודד שוטרים אחרים לנהוג כלפי אזרחים בכלל, והאזרחים הערבים בפרט באלימות מיותרת ובגיבוי "המערכת". אי העמדתם ראשי המשטרה על מסוכנות עמדתם הערכית שביטאו בפומבי תגרום בנקל להישנותם של אירועים שבהם מתנכלים אנשי

המשטרה לאזרחים תוך ניצול לרעה ושלא כדין של הכח אשר ניתן להם, ולגרימת תוצאות טרגיות בעלות נזק בלתי הפיך. יפים לכאן דבריו של כב' השופט מלץ באומרו:

"כל עוד הם זוכרים וערים לכך שהסמכות והמרות שהוענקו להם, רק לצרכי ביצוע התפקיד ניתנו ואסור שיעשה בהם שימוש לרעה. עליהם לשנן זאת לעצמם השכם והערב, דווקא משום שמלאכתם מחייבת לעיתים קרובות נוקשות ואפילו שימוש בכח. המעבר "כח סביר" לאלימות מיותרת, הוא מהיר ומפתה וחלילה להם לעבור את הגבול. עליהם לדעת ולהבין כי אם יעברו את הגבול ואם ישתמשו לרעה בסמכויות שנתנו להם ובעיקר אם ינהגו באלימות מיותרת, לא יעניקו להם בתי המשפט אהדה, וימצו עמם את הדין".

ע"פ 64/86 מאיר אשש נ' מדינת ישראל, תק-על 86 (2), 952, 954.

12. ועוד; ביום זה פורסם בכלי התקשורת, כי במשרדכם נשקלת בקשתו של השוטר מזרחי למתן חנינה. אנו סבורים, כי לאור מה שציינו לעיל, והעובדה כי מדובר בשוטר שהורשע בעברה חמורה שכתוצאה ממנה קיפח אדם חייו לשווא באמצעות ירי מטווח אפס; וכי מדובר בשוטר שבית המשפט העליון קבע, כי מסר גרסאות סותרות ובלתי מהמנות הרי ברור שהאינטרס הציבורי במקרה זה תובע סירוב למתן חנינה.

13. מתן חנינה בנסיבות שנוצרו, משמעו כי שוטר הבורר לו דרך האלימות כאמצעי להשלטת סדר, כאשר לא היה מקום לשימוש בכח, יזכה לתמיכת ראשי אכיפת החוק ולעולם לא יהיה חייב לתת את הדין על כך. אין מדובר במקרה המעורר מידת רחמים וחסד המצדיק מתן חנינה. נהפוך הוא, מידת הרחמים והחסד צריכים להינתן לקורבן העבירה במקרה זה, משפחתו של המנוח גנאיים, המכונסת באבלה מאז ועד עתה וממאנת להינחם. מתן חנינה משמעו זלזול יתירה בערך קדושת חיי האדם, באשר הוא.

על יסוד האמור לעיל אבקשכם, כדלקמן:

- א. להורות על רענון הוראות הפתיחה באש והחובה לפעול לפיהן בקרב אנשי המשטרה על כל ראשיה ופקודיה;
- ב. להטמיע בקרב אנשי המשטרה את המלצות ומסקנות ועדות אור בכל הנוגע לתחום החינוך לערכים, שיפור המקצועיות וחובת הזהירות המתבקשת מהם במהלך מילוי תפקידם.
- ג. להורות לראשי המשטרה לכבד את שלטון החוק וערך קדושת החיים ולהימנע מקריאות פומביות התומכות ו/או מסיתות לאלימות שוטרים ומגבות את מבצעה.

ד. להימנע ממתן חנינה לשוטר מזרחי בשל הפגיעה הקשה באינטרס הציבור ובאמון קורבנות העבירה במערכת המשפטית וכן הצורך להוקיע תופעת שימוש השוטרים הבלתי חוקי בנשק;

למענכם המהיר אודה מראש!

בכבוד רב,

עביר בכר, עו"ד

העתק:

מר יצחק אהרונוביץ' – השר לביטחון פנים, בפקס: 02-5428039

מר שמעון פרס – נשיא המדינה